

वा० रा०

॥२८॥

अयं बालऐश्वराकः किंकथं राज्यमकारयत् अपालयदिति मां वक्ष्यंतीति योजना बतेति खेदः ॥ ६५ ॥ परिप्रक्ष्यंति कराम इति प्रातरिति शेषः ॥ कैकेय्या वरार्थं क्लिश्यमानेन क्लिश्यमानेन तां प्रति कृतप्रतिज्ञायाः सत्यत्वरक्षणाय प्रवाजित इत्युत्तरं लोको न गृहीष्यतीत्याह ॥ कैकेयेति ॥ पूर्वदत्तेनेदानीं रामप्रवाजनपरतया तया प्रकटीकृतेन वरेणेति शेषः ॥ ६६ ॥ यदि यद्यपि तत्तथापि एतत् असत्यं भविष्यति ॥ तस्यां कामहतस्तद्वचसा प्रवाजितवानिति लोको वदिष्यतीति भावः ॥ ६७ ॥ किंचैनामिति ॥ मया मत्पुत्रेण वा ते किमपराद्धमिति यदा वक्ष्यति तदैनां प्रति निरुत्तर एवेत्यर्थः ॥ यदा यदा च यतो यतश्चेत्यर्थः ॥ दासीवद्वतिव्यवहारे सखीवद्रहस्यकथने भार्यावत्तद्वर्माचरणे भ

वालोवतायमैश्वराकश्चिरं राज्यमकारयत् ॥ यदा हि बहवो वृद्धा गुणवंतो बहुश्रुताः ॥ ६५ ॥ परिप्रक्ष्यंति काकुत्स्थं वक्ष्यामीह कथं तदा ॥ कैकेय्या क्लिश्यमानेन पुत्रः प्रवाजितो मया ॥ ६६ ॥ यदि सत्यं ब्रवीम्येतत्तदसत्यं भविष्यति ॥ किं मां वक्ष्यति कौसल्या राघवे वनमास्थिते ॥ ६७ ॥ किंचैनां प्रति वक्ष्यामि कृत्वा विप्रियमोदशं ॥ यदा यदा च कौसल्या दासीवच्च सखीवच ॥ ६८ ॥ भार्यावद्भगिनीवच्च मातृवच्चोपतिष्ठति ॥ सततं प्रियकामामे प्रियपुत्रा प्रियंवदा ॥ ६९ ॥ न मया सत्कृता देवी सत्कारार्हा कृते तव ॥ इदानीं तत्तपति मां यन्मया सुरुतं त्वयि ॥ ७० ॥ अपथ्यव्यंजनोपेतं भुक्तमन्नमिवातुरं ॥ विप्रकारं च रामस्य संप्रयाणं वनस्य च ॥ ७१ ॥ सुमित्रा प्रेक्ष्य वैभीता कथं मे विश्वसिष्यति ॥ रूपणं वत वैदेही श्रोष्यति द्वयमप्रियं ॥ ७२ ॥ गिनीवत् हितांशने मातृवत् भोजनदाने उपतिष्ठति सेवते ॥ केचित्तु दासीवत् गृहकार्यकरणे सखीवत् क्रीडायां भार्यावदुक्ते एव भगिनीवत् ज्ञानयोगानुष्ठाने मातृवत् तत्त्वकथने इत्याहुः ॥ अत उत्तरमशक्यदानमिति बोध्यं ॥ प्रियः पुत्रो यस्यां मम सा उक्तप्रकारैः सत्कारार्हापि तव कृते त्वद्वैमनस्यपरिहाराय न सत्कृता तत्तदानीं रामविवासनवरे त्वयोक्ते सति यत्त्वयि मयामुक्तं शोभनं कर्म त्वदनुसरणरूपं कृतं तन्मां तपति पीडयति ॥ ६८ ॥ ६९ ॥ ७० ॥ किमिव ॥ आतुरं रुग्णं अपथ्यव्यंजनोपेतं भुक्तमन्नं यथा तपति पीडयति रामस्य विप्रकारमभिप्रेक्ष्य निवृत्तिं वनस्य तदुद्देश्यकं संप्रयाणं च प्रेक्ष्येत्यन्वयः ॥ ७१ ॥ राज्ञो न किंचिदकर्तव्यमस्तीति विचार्य स्वपुत्रविषये मम विश्वासं न करिष्यति ॥ रूपणं कष्टं ॥ ७२ ॥

अ० का०

॥२८॥